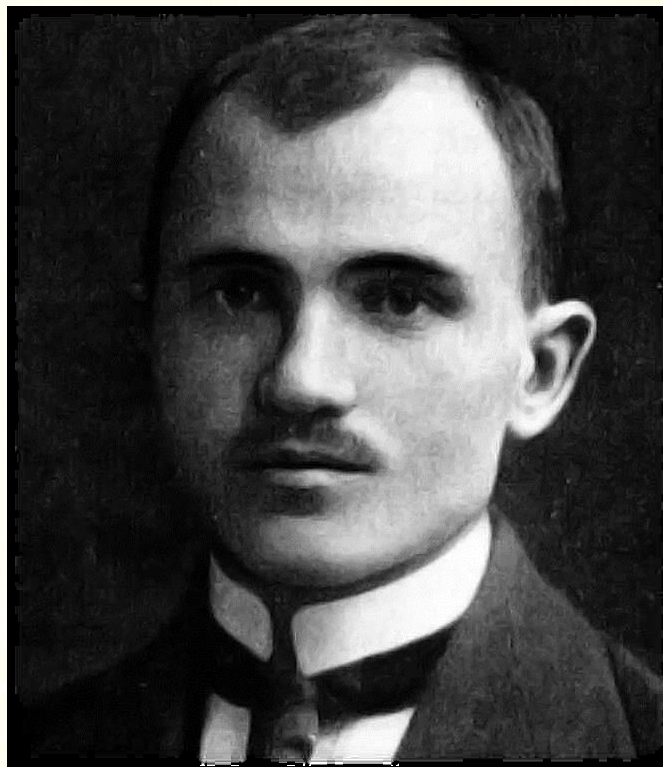
The background features a light beige damask pattern. On the left side, there is a white scroll with a quill pen resting on it. The quill has a white base and a blue and brown tip. The scroll is partially unrolled, showing its texture. In the bottom corners, there are decorative laurel wreath motifs.

ТАЯМНІЦЫ ЖЫЦЦЯ
І
ТВОРЧАСЦІ
М.ГАРЭЦКАГА

(ДА **125**-ГОДДЗЯ
3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ)

Максім Гарэцкі

Класік беларускай літаратуры, пісьменнік; драматург,
публіцыст, вучоны, педагог

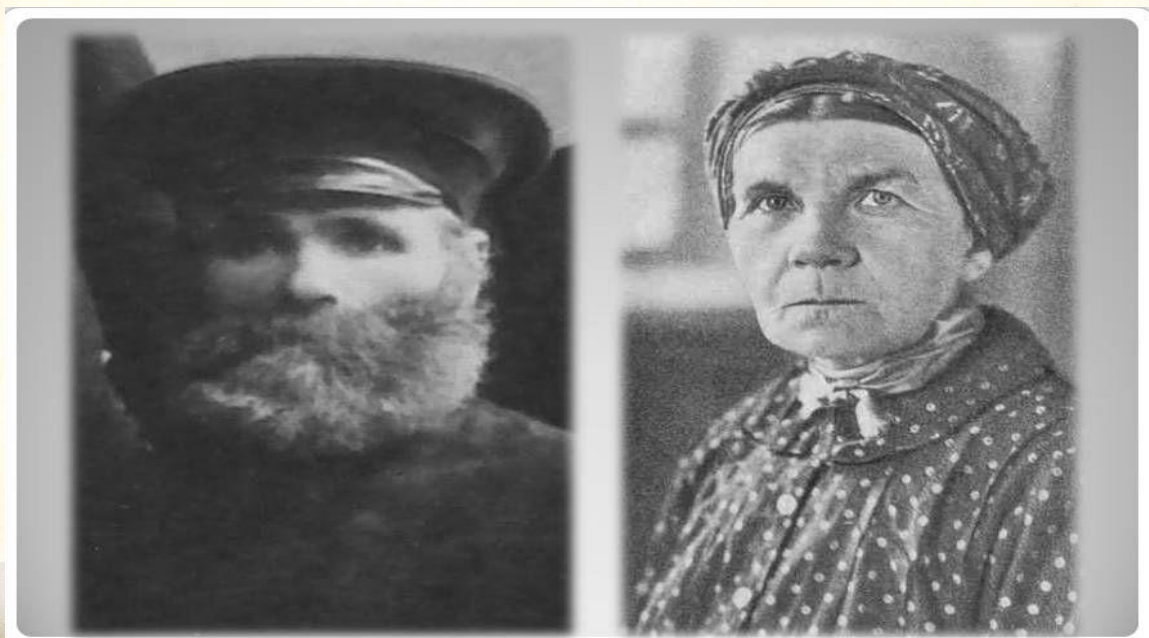

Нарадзіўся **18** лютага **1893** года
ў вёсцы **Малая**
Багацькаўка
Мсціслаўскага раёна
Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям’і, дзе акрамя яго было яшчэ чацвёрта
дзяцей.

Бацькі пісьменніка

Бацька служыў панам, маці не цуралася любой вясковай работы.

**Бацькі Максіма Гарэцкага:
Іван Кузьміч (1856-1945) і Ефрасіння Міхайлаўна (1864-1935)**

Пачатковыя веды набываў у школе граматы ў суседняй вёсцы
ВялікаяБагацькаўка, потым— у двухкласным вучылішчы ў
Вольшы,
што на Аршаншчыне.

Школа ў Вольшы,
дзе ў 1903-1908 гг. вучыўся Максім Гарэцкі

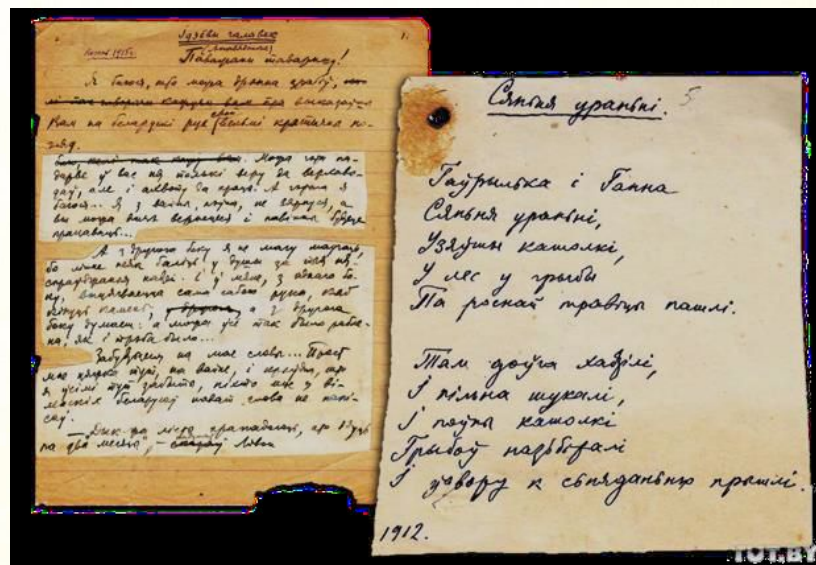

Пасведчанне аб заканчэнні Вольшанскай узорнай двухкласнай
школы. **1905** год

Вучоба і пачатак Літаратурнай дзейнасці

У **1908** годзе М.Гарэцкі скончыў вучобу ў Вольшы і атрымаў магчымасць быць настаўнікам, вучыць грамаце сялянскіх дзяцей.

У гэты час ён пачынае цікавіцца беларускай літаратурай і пачынае свядома карыстацца беларускай мовай.

У **1909** годзе М. Гарэцкі паступіў у Горы-Горацкае каморніцка-агранамічнае вучылішча, якое скончыў у **1913** годзе.

**Максім Гарэцкі – вучань каморніцка-агранамічнага вучылішча.
Горкі, 1913 г.**

У **1912** годзе ў газеце
«Наша ніва», якая выдавалася ў Вільні, пачалі з'яўляцца
 карэспандэнцыі, допісы, нататкі Гарэцкага.

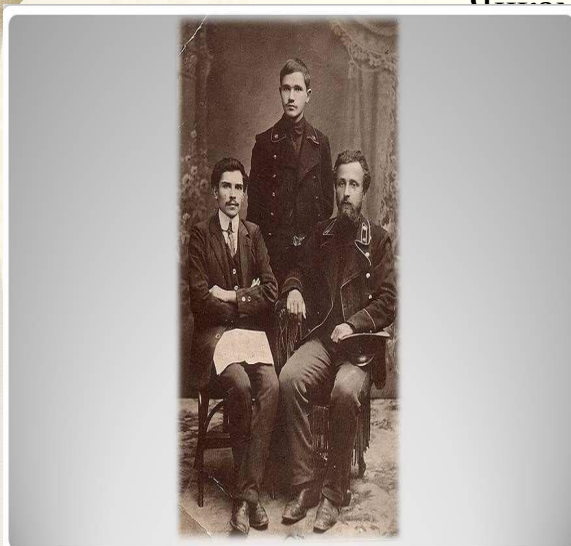
25 студзеня **1913** года там жа пад псеўданімам **Максім Беларус**
 было апублікавана яго першае апавяданне
«У лазні».

**Рукапіс і першая публікацыя першага апавядання
 М. Гарэцкага «У лазні». 1913 г.**

Пасля заканчэння Горы-Горацкага вучылішча быў накіраваны ў
Віленскую землеўпарадчую камісію. Працаваў каморнікам.

У Вільні адбылося
знаёмства з
Аляксандрам Купалам,
Міхалем Бядулем,
Лявонам Гмыракам.

Фёдар Чарнышэвіч, Максім Гарэцкі (стаіць), Лявон Гмырак.

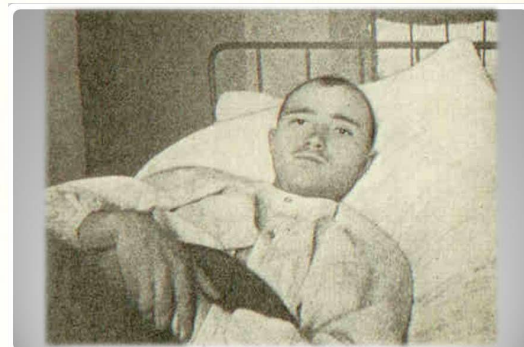
**Зборнік апавяданняў «Рунь»
(1914)**

Ваенны час

Максім Гарэцкім меў намер авалодаць замежнымі мовамі, атрымаць атэстат сталасці і паступіць нагісторыка-філалагічны факультэт. Аднак, яму не ўдалося здзейсніць гэтыя планы.

У **1914** годзе Максіма Гарэцкага прызвалі ў царскую армію. Падчас службы ён адчуў усе цяжкасці салдацкага жыцця ваеннага часу: адразу трапіў на фронт, быў цяжка паранены, лячыўся ў шпіталях

Максім Гарэцкі ў шпіталі.
Вільня, 1914 г.

У **1916** годзе вучыўся ў Паўлаўскім ваенным вучылішчы ў Петраградзе, атрымаў званне прапаршчыка, праходзіў службу ў Іркуцку, Гжацку, адтуль франтавыя дарогі прывялі яго на Палессе. Неўзабаве зноў трапіў у шпіталь, доўга лячыўся

*Максім Гарэцкі з братам Іванам.
1916 г.*

*Максім Гарэцкі – курсант Паўлаўскага ваеннага вучылішча.
1916 г.*

Антываенны настрой пісьменніка, антыгуманны, антынародны характар імперыялістычнай вайны знайшлі сваё яркае адлюстраванне ў такіх яго творах ваеннага часу, як “Літоўскіхутарок”, “Генерал”, “Палонны”, “На этапе”, “Рускі”, “Прысяга”.

А запіскі Гарэцкага “Наімперыялістычнайвайне” (1914–1919) дазваляюць даследчыкам лічыць яго адным з пачынальнікаў ваеннай дакументалістыкі у беларускай прозе.

Камісаваны ў **1917** годзе

Максім Гарэцкі пераехаў у Смаленск, уладкаваўся на працу ў рэдакцыю газеты “Известия Смоленского Совета Рабочих, Солдатских и Крестьянских депутатов”, быў супрацоўнікам газеты “Звезда”.

Разам з братам Гаўрылам склаў і выдаў “Руска-беларускі слоўнік”(1918) – першы вынік працы пісьменніка ў галіне лексікаграфіі.

У **1919** годзе пісьменнік пераехаў ў Мінск, потым у Вільню. Там выкладаў на беларускіх настаўніцкіх курсах і ў Віленскай беларускай гімназіі.

Там жа пазнаёміўся з настаўніцай Леанілай Усцінаўнай Чарняўскай, якая неўзабаве стала яго жонкай, паплечніцай і вернай спадарожніцай на нялёгкім жыццёвым шляху.

Леан

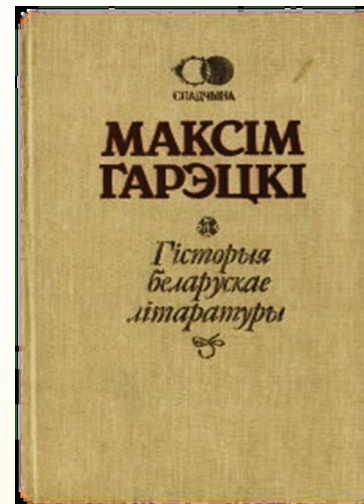
*Жонка Максіма Гарэцкага
Леаніла Усцінаўна Чарняўская-Гарэцкая.*

Педагогічную працу Гарэцкі сумяшчаў з працай у газетах “Нашадумка”, “Беларускія ведамасці”, а таксама з літаратурнай творчасцю.

У гэты час былі напісаны аповесць “Дзве душы”, аповяданні “Апостал”, “Кросны”, “Панская сучка”.

У **1920** годзе ўбачыла свет “Гісторыя беларускай літаратуры”, якая доўгі час была адзіным падручнікам для школ і ВНУ.

Рэпрэсіі

У студзені **1922** года Максім Гарэцкі разам з іншым ідэячамі беларускай культуры быў арыштаваны польскімі ўладамі як цяжкі палітычны злачынца.

Ён быў абвінавачаны ў прыналежнасці да партыі камуністаў, арганізацыі замаху на дзяржаўную ўладу, друкаванай і вуснай агітацыі, атрымліванні грошай ад камуністаў

Палітзняволеным пагражала смяротная кара альбо катарга. Але дзякуючы шматлікім пратэстам грамадскасці, арыштаваных выслалі з Вільні.

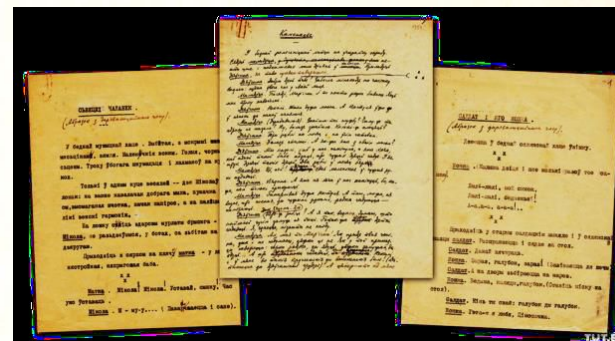

Сястра Ганна. 1919 год

Самым трагічным момантам у сваім жыцці лічыў гібель сястры Ганны

У заяве Гаўрылы Гарэцкага, адрасаванай работнікам ОГПУ, ад **17** верасня **1922** году (падчас яго першага арышту) чытаем: **«15** сентэбры мая родная сестра Анна (...) везла мне первую „передачу“; она попала под трамвай — отрезало ногу (с раздроблением ступни), помяло таз, позвоночник и желудок: положение почти безнадежное». **19**-га верасня ў страшных пакутах яна памерла. Максім Гарэцкі прысьвяціў ёй **«Хрэстаматыю беларускае літаратуры. XI век — 1905 год»**, Уладзімер Дубоўка — зборнік вершаў **«Строма»**.

Непрацяглычас Гарэцкі знаходзіўся ў Латвіі, чытаў лекцыі на беларускіх настаўніцкіх курсах у Дзвінску. У гэты перыяд ім былі створаны драматычныя абразкі “Салдат і яго жонка”, “Свецкі чалавек”, “Каменацёс”, “Чырвоныя ружы”.

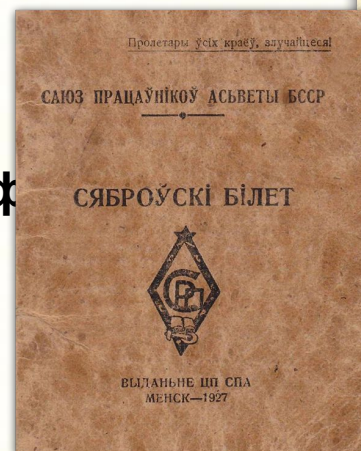

Абразкі “Свецкі чалавек”, “Каменацёс”, “Салдат і яго жонка”.

Аўтограф, машынапіс з рукапіснай праўкай. 1922 год

У **1923** годзе разам з сям'ёй пераехаў у Мінск.
У Мінску ён чытаў лекцыі на рабфаку БДУ, выкладаў
беларускую мову і літаратуру ў Камуністычным універсітэце
БССР, выконваў абавязкі навуковага сакратара літаратурнай
камісіі Інбелкульту, быў яго правадзейным членам.

**Сяброўскі білет члена праф
асветы БССР.**

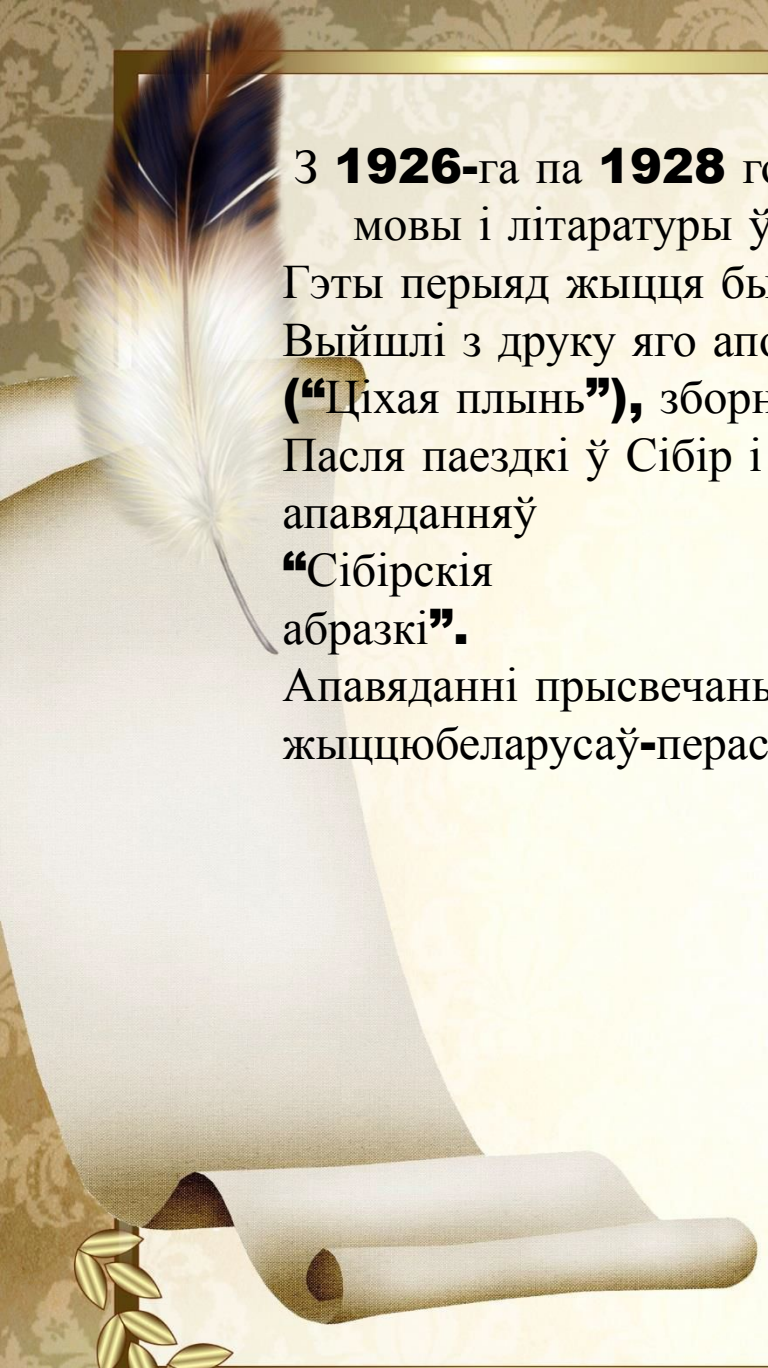
15.

ПРОФЕСІЯНАЛЬНЫ САЮЗ ПРАЦАЎНІКОЎ АСВЕТЫ БССР
М. Сяброўскі
Друговае Аддзяленьне
Саюзу Працаўнікоў Асветы БССР

Сяброўскі білет № 497

Прозьвішча *Сяброўскі*
Імя *Максім*
Па бацьку *Іван*
Год нараджэньня *1892*
Профэсія
Выпаўняемая праца *Адукацыя*
Уступіў у саюз у паршчыню *1926*
Выдадзен *27.11.27*
Уласнаручны подпіс
уласніка білету *М. Сяброўскі*
Адказны сакратар

TUTBY

З **1926**-га па **1928** год Гарэцкі ўзначальваў кафедру беларускай мовы і літаратуры ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі. Гэты перыяд жыцця быў вельмі плённым для пісьменніка. Выйшлі з друку яго аповесці “У чым яго крыўда?”, “Ціхія песні” (“Ціхая плынь”), зборнік “Досвіткі”.

Пасля паездкі ў Сібір і на Далёкі Усход з’явіўся цыкл невялікіх апавяданняў “Сібірскія абразкі”.

Аповяданні прысвечаны жыццю беларусаў-перасяленцаў.

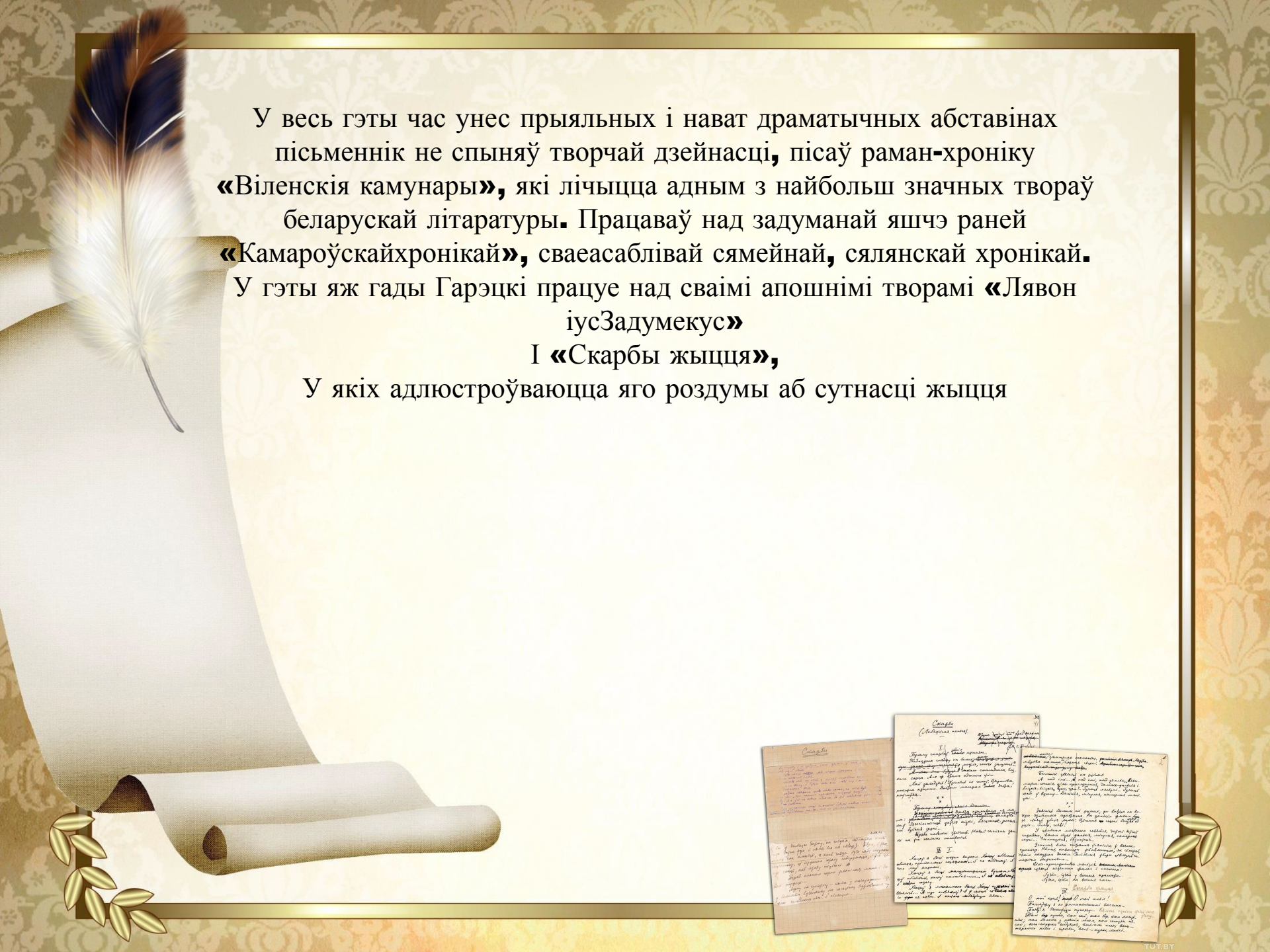

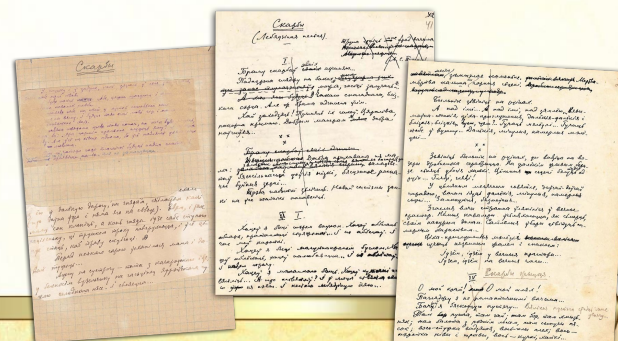
*Дом у Горках, дзе ў 1926-1928 гг. жыла
сям'я Максіма Гарэцкага*

У **1928** годзе пісьменнік разам з сям'ёй вярнуўся ў Мінск.
Працаваў вучоным спецыялістам Інстытута навуковай мовы
Інбелкульту, застаўся на гэтай пасадзе і пасля
рэарганізацыі інстытутаў у Акадэмію навук

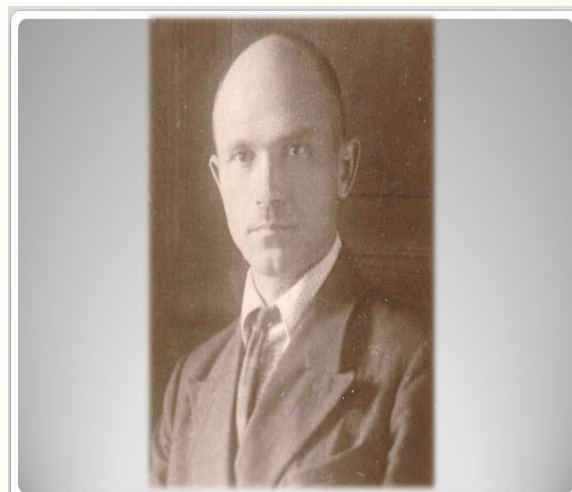

У весь гэты час унес прыяльных і нават драматычных абставінах
пісьменнік не спыняў творчай дзейнасці, пісаў раман-хроніку
«Віленскія камунары», які лічыцца адным з найбольш значных твораў
беларускай літаратуры. Працаваў над задуманай яшчэ раней
«Камароўскай хронікай», сваеасаблівай сямейнай, сялянскай хронікай.
У гэты яж гады Гарэцкі працуе над сваімі апошнімі творамі «Лявон
іус Задумекус»
І «Скарбы жыцця»,
У якіх адлюстроўваюцца яго роздумы аб сутнасці жыцця

У ноч на **4** лістапада **1937** года Гарэцкага зноў арыштавалі, а **5** студзеня **1938** года прыгаварылі да расстрэлу.
Справа па абвінавачанню М.Гарэцкага была адменена і спынена ў **1957** годзе Вярхоўным судом БССР.
Пісьменнік быў поўнасцю рэабілітаваны.

Апошні фотаздымак Максіма Гарэцкага.
1937 г.

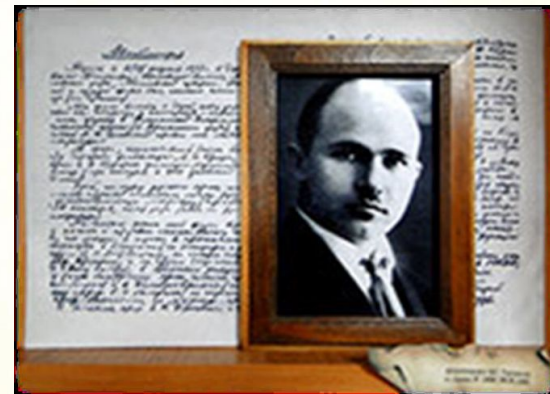
15 студзеня **1993** г. у вёсцы Багацькаўка Мсціслаўскага раёна паводле загаду Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і рашэння Мсціслаўскага раённага Савета народных дэпутата быў адкрыты Літаратурны музей Максіма Гарэцкага.

Архіў пісьменніка

Асабісты архіў пісьменніка захоўваецца ў аддзеле рэдкіх кніг і рукапісаў ЦНБН АН Беларусі пад нумарам **7** і складаецца з **119** адзінак захавання.

Рукапісы пісьменніка захоўваюцца таксама ў Беларускай дзяржаўнай архіве-музеі літаратуры і мастацтва

Яго творчасць знаходзіцца падпільнай увагай літаратуразнаўцаў.

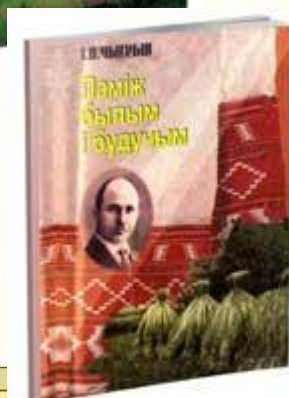
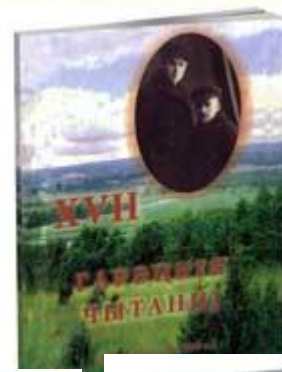
Рэгулярна арганізуюцца
Гарэцкія чытанні, выдаецца

Яго творчая спадчына.

З **1997** года дзейнічае

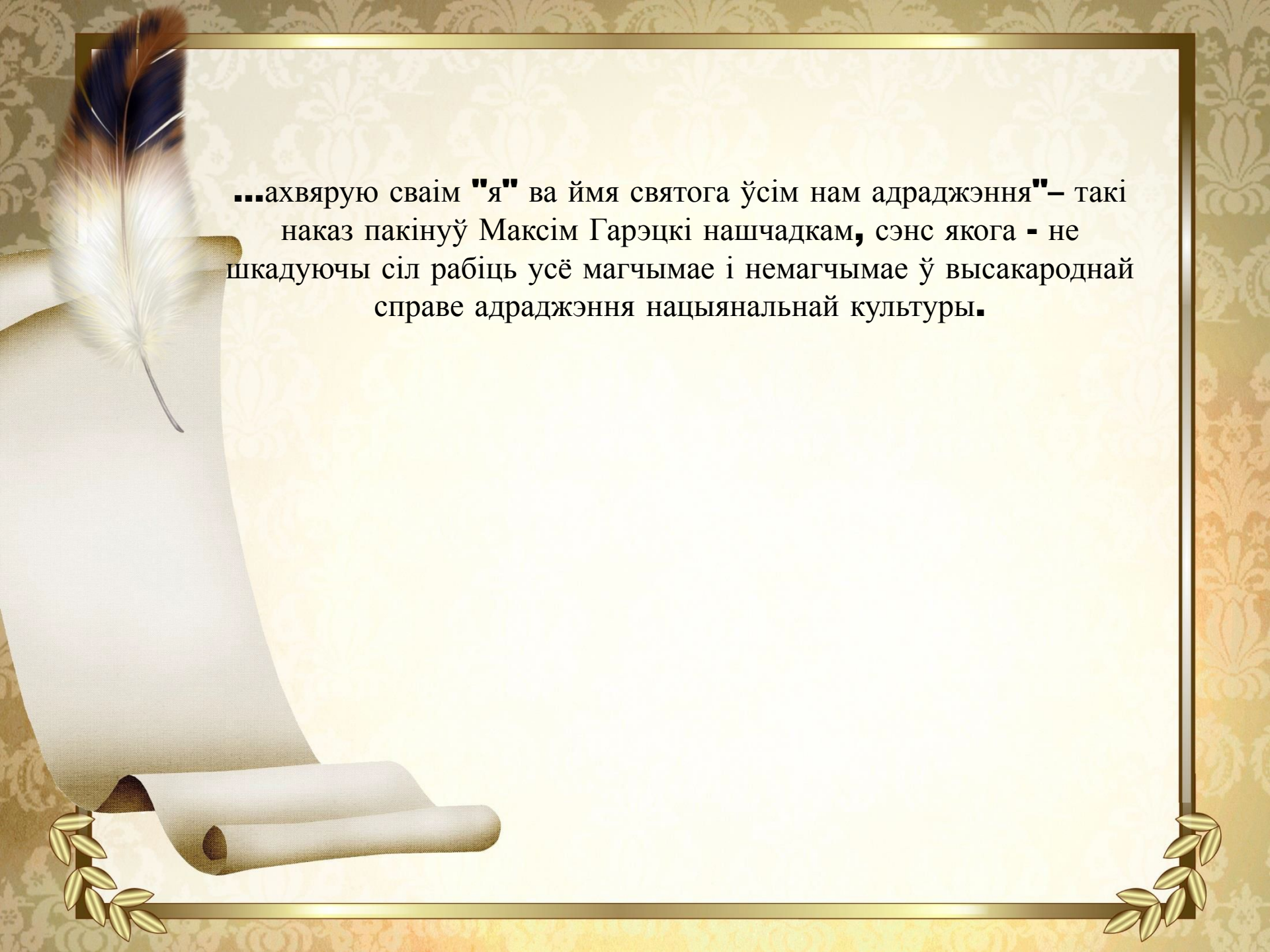
Міжнародны

Фонд братаў Гарэцкіх.

У красавіку **2016** года ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адбылася прэм'ера спектакля "Дзве душы" паводле аповесці Максіма Гарэцкага ў пастаноўцы Мікалая Пінігіна, аўтарамі інсцэніроўкі аповесці з'яўляюцца Максім Клімковіч і Уладзіслаў Ахроменка.

...ахвярую сваім "я" ва ймя святога ўсім нам адраджэння" – такі наказ пакінуў Максім Гарэцкі нашчадкам, сэнс якога - не шкадуючы сіл рабіць усё магчымае і немагчымае ў высакароднай справе адраджэння нацыянальнай культуры.

The background features a light beige damask pattern. On the left, a white scroll is partially unrolled, with a quill pen resting on it. The quill has a white base and a blue and brown tip. The entire scene is framed by a gold border with leaf-like decorations at the bottom corners.

**Дзякуй
за
увагу!**